

פרשת בראשית – שרשי

(כ) וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֵאמֹר: עֹזֵר בְּגִידוֹ:

רש"י: «וַיִּקְרָא» וּלְאָדָם לֵאמֹר עֹזֵר.

(כא) וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים | תַּרְדֵּמָה עַל-הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעָתוֹ וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחֲתָנָה:

רש"י: «וַיִּפֹּל ה' אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה» כִּשְׁהִכָּיִן הַכִּיָּאן לִפְנֵי כָל מִין וּמִין זָכָר וּנְקֵבָה אָמַר לָכֵם יֵשׁ בְּךָ זֶה וְלִי אֵין בְּךָ זֶה וְזֶה מִיָּד וַיִּפֹּל: מַצְלֻעוֹתָיו מִסְטָרָיו כְּמוֹ וּלְצֹלַע הַמֶּשְׁכָּן זֶה שְׁאֵמְרָנוּ שְׁנֵי פְרָצוּפִים נִבְרָאוּ: וַיִּסְגֶּר מְקוֹם הַחֲתָךְ: וַיִּישָׁן וַיִּקַּח. שְׁלֹא יִרְאֶה חֲתִיכַת הַבָּשָׂר שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְרָאת וַתִּתְּכֶנָּה עָלָיו:

(כב) וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים | אֶת-הַצֶּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל-הָאָדָם:

רש"י: «וַיִּבֶן» כִּבְנוֹן רַחֲבָה מִלְמֻטָּה וַיִּקְצָהּ מִלְמַעְלָה לְקַבֵּל הַזֶּלֶד כְּאֻצֵּר שֶׁל חֲטִים שֶׁהוּא רַחֵב מִלְמֻטָּה וַיִּקְצֵר מִלְמַעְלָה שְׁלֹא יִכְבִּיד מִשְׁאוֹ עַל קִירוֹתָיו: וַיִּבֶן אֶת הַצֶּלַע לְאִשָּׁה. לְהִיזוֹת אִשָּׁה כְּמוֹ וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ גִּדְעוֹן לְאִפּוֹד לְהִיזוֹת אֶפּוֹד:

(כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפַּעַם עָצָם מַעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לִזְנוֹת יִקְרָא אִשָּׁה בִּי מֵאִישׁ לְקַחָהּ זֹאת:

רש"י: «זֹאת הִפַּעַם» מִלְמַד שֶׁבָּא אָדָם עַל כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה וְלֹא נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ עַד שֶׁבָּא עַל חַוָּה: לִזְנוֹת יִקְרָא אִשָּׁה בִּי מֵאִישׁ וְגו'. לְשׁוֹן נֹפֵל עַל לְשׁוֹן מִכָּאן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (בראשית רבה)

(כד) עַל-כֵּן יִעֲזֹב אִישׁ אָתָּה אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:

רש"י: «עַל כֵּן יִעֲזֹב אִישׁ» רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרָת כֵּן לְאִסּוּר עַל בְּנֵי נָח אֶת הָעֲרִירוֹת: לְבָשָׂר אֶחָד. הַזֶּלֶד נֹצֵר עַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם וְשֶׁם נַעֲשֶׂה בְּשָׂרָם אֶחָד:

(כה) וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֶרְוָה לְהָאָדָם וְלְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְּבַשְׂשוּ:

רש"י: «וְלֹא יִתְּבַשְׂשוּ» שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּרוּךְ צִנִּיעוּת לְהַכְחִין בֵּין טוֹב לָרַע וְאִף עַל פִּי שְׁנִיתָה בּוֹ דַּעַת לְקִרוֹת לוֹ שְׁמוֹת לֹא נִתָּן בּוֹ יִצְרָה־הַרַע עַד אֲכָלוֹ מִן הָעֵץ וְנִכְסֵם בּוֹ יִצְרָה־הַרַע וַיֵּדַע מַה בֵּין טוֹב לָרַע: (בראשית רבה)

ג (ס) וַהֲנַחֵשׁ הָיָה עֵרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עֹשֶׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִשָּׁה אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן:

רש"י: «וַהֲנַחֵשׁ הָיָה עֵרוֹם» מַה עָנִין זֶה לְכָאן הָיָה לוֹ לְסִמּוֹךְ וַיַּעַשׂ לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתוּבוֹת עוֹר וְיִלְבִּישֵׁם אֲלֹא לְלִמְדוֹךְ מֵאִזּוֹ סִבָּה קִפְץ הַנֶּחֱשׁ עֲלֵיהֶם רָאָה אוֹתָם עֲרוּמִים וַעֲסוּקִים בַּחֲשִׁמִּישׁ לַעֲיֵן כָּל וְנִתְאַוָּה לָהּ: עֵרוֹם מִכָּל מִפְּלֹתוֹ עֵרוֹם מִכָּל אֲרוֹר מִכָּל (בראשית רבה): אִף כִּי אָמַר וְגו'. שְׁמָא אָמַר לָכֵם לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל וְאִף עַל פִּי שְׂרָאָה אוֹתָם אוֹכְלִים מִשְׁאֵר פְּרוֹת הָרֶבֶה עָלֶיהָ דְּבָרִים כְּדֵי שֶׁתִּשְׁכַּחוּ וַיִּבֹּא לְדַבֵּר בְּאוֹתוֹ הָעֵץ:

(כז) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל-הַנֶּחֱשׁ מִפְּרִי עֵץ-הַגֶּן נֹאכָל:

רש"י: «וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה» וַאֲמַרְתָּ אֶתְּמַתָּ, לְחַוָּה: מִפְּרִי אֵילָן גִּנְתָּא, נִיכּוּל.

(כח) וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בַּתֹּךְ-הֶגֶן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ פֶּן-תָּמוּתוּ:

רש"י: «וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ» הוֹסִיפָה עַל הַצּוּי לְפִיכָךְ בָּאָה לִידֵי גִרְעוֹן הוּא שְׁנֵאֲמַר אַל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו:

(כט) וַיֹּאמֶר הַנֶּחֱשׁ אֶל-הָאִשָּׁה לֹא-מוֹת תָּמוּתוּ:

רש"י: «לֹא מוֹת תָּמוּתוּ» דַּחֲפָה עַד שְׁנִיגָעָה בּוֹ אָמַר לָהּ כִּשֶׁם שֶׁאִין מִיתָה בְּנִיגָעָה כִּךְ אִין מִיתָה בְּאִכְלָהּ (בראשית רבה):

(ל) כִּי יֵדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶּם מִמֶּנּוּ וּנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וַהֲיִיתֶם כְּאֱלֹהִים יִדְעִי טוֹב וָרָע:

רש"י: «כִּי יֵדַע» כָּל אוֹמֵן שֹׁנֵא אֶת בְּנֵי אוֹמְנוֹתָו מִן הָעֵץ אֲכָל וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם (בראשית רבה): וַהֲיִיתֶם כְּאֱלֹהִים. יוֹצְרֵי עוֹלָמוֹת: (1) וַתֹּרֵא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לִמְאֹכֶל וְכִי תֹאווֶה-הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁפִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם-לְאִשְׁתָּהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל:

רש"י: «וַתֹּרֵא הָאִשָּׁה» רָאָתָה דְּבָרָיו שֶׁל נֶחֱשׁ וַהֲנִאוֹ לָהּ וַהֲמִינָתוֹ (בראשית רבה): כִּי טוֹב הָעֵץ. לְהִיזוֹת כְּאֱלֹהִים: וְכִי תִאָּוָה הוּא לְעֵינַיִם. כְּמוֹ שְׁאֵמַר לָהּ וּנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם: וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁפִּיל. כְּמוֹ שְׁאֵמַר לָהּ יוֹדְעֵי טוֹב וָרָע: וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁה. שְׁלֹא תָמוּת הִיא וַיִּחְיֶיהָ הוּא וַיִּשָּׂא אַחֲרָת: גַּם. לְרִבּוֹת בְּהִמָּה וְחַיָּה:

(11) וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֲרוּמָם הֵם וַתִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֹאנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְרוֹת:

רש"י: «וַתִּפְקַחְנָה וְגו'» לַעֲנִין הַחֲכָמָה דְּבַר הַכְּתוּב וְלֹא לַעֲנִין רֹאֵיהֶ מִמֶּשׁ וְסוּף הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ: וַיֵּדְעוּ כִּי עֲרוּמִים הֵם. אִף הַסּוּמָא יוֹדֵעַ כִּשְׁהוּא עֲרוֹם אֲלֹא מִהוּ וַיֵּדְעוּ כִּי עֲרוּמִים הֵם מִצּוּרָה אַחַת הֵיזָה בִּידָם וַתִּתְּפְרוּלוּ הִימָנָה (בראשית רבה): עֲלֵה תֹאנָה. הוּא הָעֵץ שֶׁאֲכָלוּ מִמֶּנּוּ בְּדָבָר שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ בּוֹ נִתְקַנּוּ אֲבָל שְׂאָר הָעֲצִים מְנוּעִם מִלְטוֹל עֲלֵיהֶם וּמִפְּנֵי מַה לֹּא נִתְפָּרַס הָעֵץ שְׁאִין הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא חִפֵּץ לְהוֹנוֹת בְּרִיָּה שְׁלֹא יִכְלִימוּהוּ וַיֹּאמְרוּ זֶהוּ שֶׁלָּקַח הָעוֹלָם עַל יְדוֹ מִדְּרַשׁ רַבִּי תַחֲנוּמָא:

(12) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן עֵדֶן הַיּוֹם וַיִּתְּנָבֵא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בַּתֹּךְ עֵץ הַגֶּן:

רש"י: «וַיִּשְׁמְעוּ» יֵשׁ מִדְּרָשֵׁי אֲגָדָה רַבִּים וְכַבֵּר סְדוּרִים רַבּוּתָנּוּ עַל מְכוּנָם בְּבְרָאשִׁית רַבָּה וּבְשָׂר מִדְּרָשׁוֹת וְאִין לֹא בְּאִתִּי אֲלֹא לְפָשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא וּלְאֲגָדָה הַמִּישְׁכָּת דְּבָרֵי הַמִּקְרָא דְּבַר דְּבָרָה עַל אוֹפְנִי: וַיִּשְׁמְעוּ. מַה שְׁמְעוּ שְׁמְעוּ אֶת קוֹל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן: לְרוֹת הַיּוֹם. לְאוֹתוֹ רוּחַ שֶׁהִשְׁמַשׁ בָּאָה מִשֶּׁם (ס"א לְשׁם ור"ק כִּי כֵן עָקָר) וְזוֹ הִיא מַעֲרִבִית שֶׁלְפָנוֹת עָרֵב חֲמָה בְּמַעֲרֵב וְהֵם סָרְחוּ בַּעֲשִׂיֹרִית:

(13) וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָה:

רש"י: «אֵיכָה» יוֹדֵעַ הָיָה הֵיכָן הֵם אֲלֹא לְכִסֵּס עֲמוֹ בְּדָבָרִים שְׁלֹא יָהָא נִבְהַל לְהָשִׁיב אִם עֲנִישֵׁהוּ פִתְאוֹם (בראשית רבה) וְכֵן בִּקְשָׁן אָמַר לוֹ אֵי הִבֵּל אַחֲרָי וְכֵן בְּבִלְעָם מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עֲמֹךְ לְכִסֵּס עֲמָהֶם בְּדָבָרִים וְכֵן בַּחֲזָקָהוּ בְּשִׁלּוּחֵי מְרוֹדֶךְ בְּלֹא-דָן:

(14) וַיֹּאמֶר אֶת-קֻלְךָ שְׁמַעְתָּ בְּגֵן וַיֹּרֵא כִּי-עִירָם אָנֹכִי וַאֲחֵבָא:

רש"י: «וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לָךְ» יֹא אָמַר מִזֵּי חַיִּי לָךְ לְדַעַת מַה בּוֹשֵׁת יֵשׁ בְּעוֹמֵד עֲרוֹם: חֲמֵן הָעֵץ. בַּתְּמִיָּה:

(15) וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הוּא גָּתְנָה-לִּי מִן-הָעֵץ וַאֲכָל:

רש"י: «אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי» כִּאֵן כָּפַר בַּטּוֹבָה:

(16) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים | לְאִשָּׁה מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ אֵתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל-גִּחְנֹנְךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ:

רש"י: «כִּי עָשִׂיתָ זֹאת» מִכָּאן שֶׁאִין מְהַפְכִּים בְּזָכוֹתוֹ שֶׁל מַסִּית שְׁאֵלוֹ שְׁאֵלוֹ לָמָּה עָשִׂיתָ זֹאת הָיָה לוֹ לְהָשִׁיב דְּבָרֵי הָרֵב וְדְבָרֵי הַתְלַמִּיד דְּבָרֵי מִי שׁוֹמְעִין: מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. אִם מִבְּהֵמָה נִתְקַלַּל מִחַיָּה לֹא כָּל שִׁכְן הָעָמִידוּ רַבּוּתָנּוּ מִדְּרַשׁ זֶה בְּמַסְכַּת בְּכוֹרוֹת לְלַמֵּד שְׂדֵמִי עֲבוּרוֹ שֶׁל נֶחֱשׁ שָׁבַע שָׁנִים: עַל גִּחְנֹנְךָ תֵּלֵךְ. וְגָלִים הָיוּ לוֹ וְנִקְצְצוּ:

(17) וַאֲיֵכָה | אִשִּׁית בִּינְךָ וּבִין הָאִשָּׁה וּבִין יִרְעָךָ וּבִין יִרְעָה הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאֵתָּה תִשׁוּפֶנּוּ עֵקֶב: ׀

רש"י: «וַאֲיֵכָה אִשִּׁית» אֵתָּה לֹא נִתְכַּנְּנָת אֲלֹא שְׁמוֹת אָדָם שֶׁיִּשְׁאִיכַל הוּא תַחֲלָה וַתִּשָּׂא אֶת חַוָּה וְלֹא בְּאֵת לְדַבֵּר אֶל חַוָּה תַחֲלָה אֲלֹא לְפִי שֶׁהִנָּשִׁים דַּעְתָּן קָלוֹת לְהַתְפַּחוֹת וַיּוֹדְעוֹת לְפָתוֹת אֶת בְּעִלְיָהֶן לְפִיכָךְ וַאֲיֵכָה אִשִּׁית: יִשׁוּפְךָ: וְכַתְּמָךְ. כְּמוֹ וְאִכּוֹת אוֹתוֹ וַתְּרוּמוֹ וְשִׁפְתִּי תִתֶּיהָ: וְאֵתָּה תִשׁוּפֶנּוּ עֵקֶב: . לֹא יָהָא לָךְ קוֹמָה וַתִּשְׁכַּחוּ בְּעֵקֶבוֹ וְאִף מִשֶּׁם תִּמְתָּנּוּ וּלְשׁוֹן תִּשְׁכַּחוּ כְּמוֹ נִשָּׂא בְּהֵם כִּשְׁהִנָּחֵשׁ בֹּא לְנִשּׁוֹף הוּא נוֹשֵׁף כְּמִין שְׂרָקָה וּלְפִי שֶׁהִלְשׁוֹן נֹפֵל עַל הַלְשׁוֹן כְּתֵב לְשׁוֹן נִשְׁיָפָה בְּשָׁנֵיהֶם:

(18) אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר הָרֶבֶה אֲרִבָּה עֲצָבוֹךָ וְהַרְוֶךָ בַּעֲצֵב תִּלְדִּי בָנִים וְאֶל-אִישְׁךָ תִּשְׁקָתְךָ וְהוּא יִמְשָׁל-בָּךְ: ׀

רש"י: «עֲצָבוֹךָ» זֶה צַעַר גָּדוֹל בָּנִים: עֲצָבוֹךָ. זֶה צַעַר הַעֲבוּר: בַּעֲצֵב תִּלְדִּי בָנִים. זֶה צַעַר הַלֵּידָה: וְאֵל אִישְׁךָ תִּשְׁקָתְךָ. לְחַשְׁמִישׁ וְאִף עַל פִּי כֵן אִין לָךְ מִצָּח לְתַרְבֵּעוֹ כִּפְהָ אֲלֹא הוּא יִמְשׁוֹל בָּךְ הַכֹּל מִמֶּנּוּ וְלֹא מִמֶּךָ: תִּשְׁקָתְךָ. תִּתְּרוֹתְךָ. כְּמוֹ וּנְפִשׁוֹ שְׂרָקָה:

(19) וּלְאָדָם אָמַר כִּי-שְׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרְךָ בַּעֲצָבוֹן תֹּאכַל־לָהּ כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ:

רש"י: «אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרְךָ» תַּעֲלָה לָךְ דְּבָרִים אֲרוּרִים כְּגוֹן זָבוּבִים וּפְרָעוּשִׁים וְנִמְלִים מִשָּׁל לִיּוֹצֵא לְתַרְבוּת רָעָה וְהַבְּרִיּוֹת מִקְלָלוֹת שְׂדֵים שִׁנְקִי מָהֶם:

(20) וְקוֹץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאֲכַלְתָּ אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה:

רש"י: «קוֹץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לָךְ» הָאֲרֵץ כִּשְׁתַּרְעָנָה מִיָּד וְרַעֲיִם תַּצְמִיחַ קוֹץ וְדִרְדֵּר קוֹנֶדֶס וְעַכְבִּיּוֹת וְהֵן נֹאכְלִין עַל יְדֵי תַקוּן: וְאֲכַלְתָּ אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. וְמַה קָלָלָהּ הִיא זֹו וְהִלָּא בְּרָכָה נֹאמַר לוֹ הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרַע וְזֶרַע וְגו' לֹא-מַה אָמַר כֹּאן בְּרֹאשׁ הָעֵנִי אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרְךָ בַּעֲצָבוֹן תֹּאכַל־לָהּ וְאַחֲרֵי הַעֲצָבוֹן וְקוֹץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לָךְ כִּשְׁתַּרְעָנָה קִטְנִיּוֹת אוֹ יִרְקוֹת גָּמָה הִיא תַּצְמִיחַ לָךְ קוֹצִים וְדִרְדִּים וְשָׂרָף עֲשִׂבֵי שָׂדֶה וְעַל כִּרְחֹךְ תֹּאכְלֶם:

(21) בּוֹעֵת אִפְיֶךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֶךְ אֶל-הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנּוּ לִקְחָתָה כִּי-עָפָר אֵתָּה וְאֶל-עָפָר תִּשׁוּב:

רש"י: «בּוֹעֵת אִפְיֶךָ» לְאַחַר שֶׁתִּתְּרַח בּוֹ הָרֶבֶה:

(22) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חוּהַ כִּי הוּא הִיזָה אִם כָּל-חַי:

רש"י: «וַיִּקְרָא הָאָדָם» חֲזַר הַכְּתוּב לַעֲנִינוֹ הַרְאֵשׁוֹ וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת וְלֹא הִפְסִיק אֲלֹא לְלִמְדוֹךְ שֶׁעַל יְדֵי קְרִיאַת שְׁמוֹת נִדְוָגָה לוֹ חַוָּה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וּלְאָדָם לֵאמֹר עֹזֵר בְּגִידוֹ לְפִיכָךְ וַיִּפֹּל תַּרְדֵּמָה וְעַל יְדֵי שִׁכְבָּת וַיְהִי שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים סִמָּךְ לוֹ פְּרִשַׁת הַנֶּחֱשׁ לְהוֹרִיעַךְ שְׁמַתוֹךְ שְׂרָאָה אוֹתָם וּבָא עֲלֵיהֶם בְּמַחֲשָׁבָה וּבְמַחֲמָה: חוּהַ. נֹפֵל עַל-לְשׁוֹן חַיָּה שְׁמַחֲיָה אֶת וְלִדְוִתָּיָה כְּאִשֶּׁר תֹּאמַר מַה הָיָה לְאָדָם בְּלִשׁוֹן הָיָה:

(23) וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים | לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם: ׀

רש"י: «כְּתָנוֹת עוֹר» יֵשׁ דְּבָרֵי אֲגָדָה אוֹמְרִים חֲלָקִים כִּצְפוּרָן הָיוּ מְדוּבָקִים עַל עוֹרָן. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּבַר הַכֹּא מִן הָעוֹר כְּגוֹן צִמָּר הָאֲרֻנְכָת שֶׁהוּא רַךְ וְחֵם וַעֲשֶׂה לָהֶם כְּתָנוֹת מִמֶּנּוּ:

כ וַיִּקְרָא